

El descrèdit de la realitat

Joan Fuster

El descrèdit de la realitat

Salvador Dalí

Fou, en canvi, Dalí el qui va proveir els literats surrealistes d'un cos de doctrina sobre la pintura que esqueia al seu propòsit. És el famós "mètode paranoico-crític". El pintor surrealista, segons ell, com que té la missió de revelar-la seva pròpia activitat psicològica profunda, copiarà les imatges del subconscient com el pintor pompier pinta les imatges de la realitat sensible. És secundari que Dalí s'aturés sobre aquella forma de deliri coherent que és la paranoia, i que en fes l'eix de la seva doctrina. Paranoic o no, paranoic autèntic o mistificat, el cas és el mateix. El pintor surrealista havia de pintar allò que Salvador Dalí anomena "l'irrationalité concrète", la qual se serveix de la realitat del món exterior "comme illustration et preuve". I és clar, donat aquest caràcter quasi de dada psicològica, la transcripció de la imatge—un somni, una al·lucionació—per a ser vàlida ha de ser exacta: exacta amb tanta exactitud com humanament sigui possible. El pintor es converteix en un fotògraf del subconscient: el pompier és menyspreable—no sé si també ho era per als surrealistes—perquè "fotografia" les coses del món exterior, quan això ho obtindria millor a través d'un procediment mecànic, més barat, i més; però Dalí creu que aquesta manera pompier és necessària si es tracta d'aplegar les fabulacions de la subconsciència, i no dic "fotògraf" per referència paral·lela: la pintura fou expressament definida—sempre per Dalí—com "photographie à la main et en couleurs de l'irrationalité concrète et du monde imaginaire en général". El que interessa destacar aquí, però, és que la relació entre el pintor i les "coses" que vol reproduir—aqueix "model purament interior"—no es diferencia gens de la que mantenien, durant el segle XIX, els "naturalistes" amb el "moder purament exterior". Les possibilitats plàstiques del surrealisme quedaven així pràcticament estroçades.